



Оценка на риска при внос на ябълки (*Malus domestica*) от Сърбия

В отговор на постъпило искане, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в съответните актове за изпълнение като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“ (Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията за установяване на временен списък на рисковите растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031¹).

Това научно становище обхваща всички рискове за здравето на растенията, породени от вкоренени ябълкови растения в покой, предназначени за засаждане на възраст от 1 до 2 години, внос от Сърбия, като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Дирекцията за растителна защита на Сърбия.

Към този момент има данни за 1191 вредителя, за които се съобщава, че може да са потенциално свързани с *M. domestica*. От тези 1191 вредители, има 22 паразитни растителни вида, 2 представителя на коремоногите, 537 гъби и омицети, 527 насекоми и акари, 21 бактерии, 32 нематоди и 50 вируси, вироиди и фитоплазми.

От изброените видове, 93 са регулирани вредители в Европейския Съюз (ЕС) (48 са карантинни вредители в Съюза или защитените зони в Съюза и 45 са регулирани некарантинни вредители в Съюза).

За 48-те карантинни вида в ЕС, които използват *M. domestica* като растение гостоприемник, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- вредителят присъства в Сърбия;
- *M. domestica* е гостоприемник на вредителя;

¹ Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията, за изменение на регламенти (ЕС) № 228/2013, (ЕС) № 652/2014 и (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на директиви 69/464/ЕИО, 74/647/ЕИО, 93/85/ЕИО, 98/57/ЕО, 2000/29/ЕО, 2006/91/ЕО и 2007/33/ЕО на Съвета, OJ L 317, 23.11.2016

- един или повече жизнен етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока.

От 93 оценени регулирани вредителя в ЕС, 38 вредителя присъстват в Сърбия, а от тях един вид – бактерията *Erwinia amylovora* причиняваща огнен (бактериен) пригор, подлежи на по-нататъшна оценка.

За потенциалните вредители, които не са регулирани в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези нерегулирани вредители, които потенциално са свързани с *M. domestica* в Сърбия, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- присъствие на вредителя в Сърбия;
- вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- вредителят използва *M. domestica* като гостоприемник;
- един или повече жизнен етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- вредителят може да окаже негативно въздействие и да представлява потенциален риск за територията на ЕС.

Вредителите, които отговарят на всички пет критерия, са избрани за допълнителна оценка.

От 1099 оценени нерегулирани видове, 242 вида отсъстват или имат ограничено разпространение в ЕС. Нито един от нерегулираните вредители не е избран за допълнителна оценка, тъй като не отговаря на всички критерии за подбор.

След оценката на 1191 потенциални вредителя на територията на Сърбия е установен само един вредител (*E. amylovora*), който отговаря на всички критерии за допълнителна оценка и за който се счита, че е потенциално свързан с растенията *M. domestica* и има значение за ЕС.

За тази бактерия беше оценена вероятността за свобода от вредители, след оценка на предложените понастоящем мерки за намаляване на риска, прилагани по отношение на *M. domestica*, предназначена за износ в ЕС. Разгледани са и ограничаващите фактори за ефективността на мерките.

Разглеждайки палето за транспортиране като единица и вземайки предвид несигурността, свързана с оценката, Панелът РЛН смята с 95% сигурност, че 9 934 или повече палета от 10 000 ще бъдат свободни от вредители.

Източник:

Commodity risk assessment of *Malus domestica* plants from Serbia,
EFSA Journal 2020;18(5):6109 – <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/6109>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Николай Спасов, старши експерт
Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ
10.06.2020 г.